

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare (SOU 2025:15)

Statskontorets utgångspunkter

Statskontoret ser ett stort behov av åtgärder för att bryta den senaste tidens utveckling mot ett utbrett långvarigt bidragsberoende.

Flera av utredningens förslag ligger utanför Statskontorets kompetensområde. Statskontoret avstyrker ändå ett av förslagen, eftersom utredningens konsekvensanalys visar att det innebär risker för negativa effekter som enligt Statskontorets bedömning väger tyngre än eventuella positiva effekter.

Statskontoret har valt att tillstyrka förslag som är inriktade på informationsdelning, statistikinsamling, uppföljning och kunskapssammanställning. Vi anser att dessa förslag kan utgöra lämpliga steg mot att ge regeringen och kommunerna verktyg i arbetet för att bryta utvecklingen mot ett utbrett långvarigt bidragsberoende.

Statskontorets ställningstaganden i sammanfattning

Statskontoret avstyrker förslaget om en modell för bidragstak (avsnitt 7.9.1)

Statskontoret tillstyrker följande förslag:

- En utökad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen gentemot kommunerna för bättre kontroll av kravet att bidragstagare ska stå till arbetsmarknadens förfogande (avsnitt 13.8.1)
- Socialstyrelsen ges i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd för arbetet med att bryta långvarigt biståndsmottagande (avsnitt 15.12.1)
- regeringen tillsätter en utredning som får i uppdrag att lämna förslag på hur statistik om kommunala arbetsmarknadsinsatser kan samlas in (avsnitt 15.12.2)
- Socialstyrelsen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ges i uppdrag att ta fram ett gemensamt kunskapsstöd (avsnitt 16.6.6)

- kommuner ges möjlighet att initiera en samordnad individuell plan med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, om den enskildes ansökan om samordnad rehabilitering avslagits (avsnitt 17.7.1)

Statskontoret avstyrker förslaget om en modell för bidragstak (avsnitt 7.9.1)

Statskontoret anser att de konsekvenser av förslaget som utredningen själv redovisar är tillräckliga skäl för att avstyrka förslaget.

Statskontoret bedömer att konsekvensanalysen pekar på potentiellt allvarliga problem med förslaget: en viss risk för ökad brottslighet, försämrad integration och ökad segregation samt eventuellt stora konsekvenser för de barn som påverkas av ett bidragstak. Enligt vår bedömning speglar konsekvensanalysen på ett adekvat sätt det som har kommit fram i de utvärderingar som har gjorts av liknande reformer i bland annat Danmark.

De föreslagna regelförändringarna skulle innebära mycket stora inkomstbortfall för vissa hushåll, vilket sannolikt får stora konsekvenser för enskilda individer. Om regeringen ändå väljer att gå vidare med förslaget, trots de risker som utredningen har identifierat, anser Statskontoret att regelförändringarna bör införas stegvis och under en längre period, tillsammans med systematisk uppföljning och analys för att säkerställa en möjlighet för regeringen att hinna hantera och undvika oönskade effekter.

Statskontoret tillstyrker en utökad uppgiftsskyldighet för Arbetsförmedlingen (avsnitt 13.8.1)

Statskontoret tillstyrker förslaget om en utökad uppgiftsskyldighet. Statskontoret delar utredningens bedömning att kommunerna har behov av information vid misstanke om att en biståndsmottagare inte står till arbetsmarknadens förfogande, och bedömer att det är angeläget att kommunernas tillgång till sådan information kan förbättras.

Statskontoret tillstyrker ett uppdrag till Socialstyrelsen om att ta fram ett kunskapsstöd för att bryta långvarigt biståndsmottagande (avsnitt 15.12.1)

Statskontoret tillstyrker uppdraget till Socialstyrelsen. Utredningens empiriinsamling visar att kommunerna efterfrågar kunskapsstöd för att utveckla metoder och arbetssätt, och att de också använder dokumenterade kunskaper i den utsträckning som de kan finna sådana.

Statskontoret bedömer att ett kunskapsstöd skulle hjälpa kommunerna att arbeta effektivt. Uppgiften ligger inom Socialstyrelsens ansvarsområde.

Statskontoret tillstyrker att en utredning får ta fram förslag på hur statistik om kommunala arbetsmarknadsinsatser kan samlas in (avsnitt 15.12.2)

Utredningen redovisar att det redan finns statistik på nationell nivå avseende ekonomiskt bistånd i Socialstyrelsens register och att dessa uppgifter kan kopplas samman med uppgifter i andra register.

Rapporten *Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet* visar att kunskapen om effekter av kommunala arbetsmarknadsåtgärder i dag är begränsad.¹

Statskontoret bedömer att en statistikinsamling i förlängningen ökar kommunernas möjligheter att arbeta effektivt med att bryta långvarigt bidragsberoende och tillstyrker därför förslaget.

Statskontoret tillstyrker ett uppdrag till Socialstyrelsen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om att ta fram ett gemensamt kunskapsstöd (avsnitt 16.6.6)

Statskontoret tillstyrker att Socialstyrelsen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen får i uppdrag att ta fram ett gemensamt kunskapsstöd för biståndsmottagare som saknar arbetsförmåga på grund av sjukdom. Statskontoret delar utredningens bedömning att kommunerna har ett stort behov av ett sådant kunskapsstöd. Det ingår också i Socialstyrelsen uppgifter att ta fram kunskapsstöd till socialtjänsten.

Däremot kan Statskontoret inte bedöma om det är lämpligt att regeringen tilldelar myndigheterna extra medel för detta. Uppgifter som ryms i myndighetens instruktion ska i normala fall finansieras med myndighetens förvaltningsanslag.

Statskontoret tillstyrker att kommuner ska ha möjlighet att initiera en samordnad individuell plan (avsnitt 17.7.1)

Statskontoret tillstyrker förslaget att kommuner ska ha en möjlighet att initiera en samordnad individuell plan. Utredningen har pekat på ett behov av att kommunerna ska kunna initiera en samordnad individuell plan med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Utredningen bedömer att detta kommer att ske i ett begränsat antal ärenden, där Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har ett ansvar.

Statskontoret bedömer att detta är ett verktyg som kommunerna behöver för att på ett mer effektivt sätt kunna arbeta för att öka möjligheterna till egen försörjning för vissa av de bidragsberoende. Mot bakgrund av att individer och hushåll som är

¹ Ds 2024:29. Aktivitetskrav inom försörjningsstödet – för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet, s. 82–83.

långvarigt beroende av försörjningsstöd har ökat i antal, så anser vi att detta verktyg bör provas.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende.
Utredningschef Hanna André och utredare Charlotte Andersson, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall-Ljunggren

Charlotte Andersson